

Grundläggande granskning

Kommunstyrelsen Revisionsår 2023

Pajala kommun

April 2024

*Erik Jansen - certifierad kommunal revisor
Jonathan Melkko - revisionskonsult*

Sammanfattning

Granskningsområde	Revisionell bedömning	Kommentar
Ändamålsenlighet <i>Baseras på revisionsfråga 4c, 5a, 6a-8a, 10a</i>	Gul	Styrelsens förvaltning har delvis fullgjorts på ett ändamålsenligt sätt under år 2023.
Ekonomiskt tillfredsställande <i>Baseras på revisionsfråga 4d, 5b, 9a-b</i>	Röd	Styrelsens förvaltning har inte skett på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt under år 2023. KS verksamheter visar negativ budgetavvikelse. Kommunen når heller inte de kommunövergripande finansiella målen som fullmäktige uppställt.
Intern kontroll <i>Baseras på revisionsfråga 1a, 2a, 3a-c, 4a-d</i>	Röd	Den interna kontrollen hänförlig till styrelsens förvaltning har inte varit tillräcklig under år 2023.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till styrelsen:

- Säkerställ att den budgettram som styrelsen senast fastställt även är den som är gällande.
- Säkerställ en arbetsmetod där styrande dokument, såsom verksamhetsplan och budget, fastställs av styrelsen i behörig tid för det verksamhetsår då styrningen skall ske.
- Säkerställ att tillräckliga åtgärder vidtas när behov uppstår/framkommer samt att åtgärderna verkställs.
- Redovisa separat måluppfyllelse för sektorerna, samt kommunstyrelsen. För 2023, 2022 samt 2021 har måluppfyllelse endast följts upp på en kommunövergripande nivå.

Inledning

Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionssed följer att revisorerna årligen ska granska alla styrelser och nämnder. Kommunstyrelsen och nämnderna ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med fullmäktiges uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste respektive organ bygga upp system och rutiner för styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa rutiner tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Syfte och revisionsfråga

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag till uttalande i revisionsberättelse. Följande övergripande revisionsfråga ska besvaras:

Har kommunstyrelsens förvaltning skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll?

Granskningen omfattar följande granskningsområden:

1. Styrning, kontroll och åtgärder.
2. Måluppfyllelse för verksamheten.
3. Måluppfyllelse för ekonomin
4. Tilläggstjänst ekonomisk förvaltning
5. Tilläggstjänst jämförande mätetal
6. Tilläggstjänst dialog med verkställande organ

Ovan områden (1-4) utgör underlag för att pröva om kommunstyrelsens förvaltning skett på ett ändamålsenligt sätt och från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll. Revisionskriterier i granskningen utgörs främst av kommunallagen 6:6 och följsamhet till fullmäktiges uppdrag i form av mål och budget 2023.

Metod och avgränsning

Den översiktliga granskningen har skett genom dokumentanalys. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2023. I övrigt se "syfte och revisionsfrågor". Respektive granskningsområde bedöms med hjälp av signalsystem: grön (tillräckligt), gult (delvis) och röd (otillräckligt).

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
1. Verksamhetsplan	a) Har styrelsen antagit en plan för sin verksamhet?	Röd	<p>Styrelsen har ej antagit en plan för sin verksamhet.</p> <p>Tidigare år har det funnits nedbrutna sektorplaner för samtliga sektorer. För 2023 finns endast sektorplan för barn- och utbildning. Av <i>Riktlinjer för verksamhetsstyrning</i>, beslutat av KF 2020-09-28 § 55, framgår att sektorsplaner ska godkännas av kommunchef. Varken kommunchef eller kommunstyrelsen har godkänt/fastställt sektorplaner för 2023.</p> <p>Med utgångspunkt i sektorplanerna finns verksamhetsplaner för verksamheterna. Verksamheterna utgörs bl.a. av ekonomiavdelningen och HR-avdelningen. Enligt <i>Riktlinjer för verksamhetsstyrning</i> ska verksamhetsplanerna godkännas av närmast överordnad chef. I och med att dessa inte behandlas politiskt framgår det inte heller tydligt när och av vem dessa är godkända. Verksamhetsplanerna omfattar dock oavsett inte styrelsens verksamhet som helhet.</p>
2. Budget	a) Har styrelsen antagit en budget för sin verksamhet?	Röd	<p>Internbudget för sektorerna:</p> <ul style="list-style-type: none">• stöd och omsorg: 27/3 återremiss, 29/5 uppdrag förv. att återkomma, 9/10 godkänd (antog budget sent på året)• barn- och utbildning: 2023-03-27 § 47• stab: 2023-03-27 § 48• teknik och service: 2023-03-27 § 49 (framgår dock ej av beslutstext att styrelsen godkänner budgeten) <p>Ovan redogörelse visar att styrelsen ej tillsett att all verksamhet som styrelsen har ansvar för, har haft en budget för sin verksamhet under verksamhetsåret.</p> <p>Vidare är styrelsens beslutade budgetram för sektorerna ej förenlig med den budgetram som är gällande för sektorerna, detta till följd av eftersläpande lönerrevision. Styrelsen bör fastställa en reviderad budget om utökning/minskning av budgetram sker.</p>

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
3. Mål	a) Finns mål formulerade för styrelsens verksamhet?	Röd	Från strategisk plan framgår kommunövergripande mål. Det finns dock inte fastställda sektorplaner som brutit ned fullmäktiges övergripande mål till styrelsens verksamhet (sektorer). Verksamhetsplaner för verksamheterna (t.ex. ekonomiavdelningen) finns med mål. Dock omfattar dessa verksamhetsplaner inte en styrelsens verksamhet som helhet.
	b) Finns mål formulerade för styrelsens ekonomi?	Röd	Följsamhet av internbudget är att anse som mål för ekonomin. I sammanhanget bör dock noteras att det inte funnits en fastställd internbudget för sektor stöd och omsorg under större delen av året, vilket inte gör det möjligt att följa budget. Styrelsen bör även fastställa en reviderad budget om utökning/minskning av budgetram sker, för att det tydligt ska framgå vilken budget som är gällande.
	c) Är målen uppföljningsbara (mätbara)?	Röd	Nedbrutna verksamhetsmål finns ej, se 3a. Genom budgetföljsamhet är mål för ekonomi mätbart. Dock har det inte funnits en fastställd internbudget för sektor stöd och omsorg under större delen av året, vilket medfört att det inte varit möjligt att följa upp budgetföljsamhet.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor	Bedömning	Noteringar
4. Rapportering och åtgärder	a) Har styrelsen upprättat direktiv/ instruktion för rapportering till styrelsen?	<p style="text-align: center;">Grön</p> <p>I strategisk plan 2023-2025 framgår målstyrningsmodell samt ekonomiskt årshjul som tydliggör direktiv för rapportering av ekonomi och verksamhetsmål.</p>
	b) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för verksamhet och ekonomi?	<p style="text-align: center;">Gul</p> <p>Måluppfyllelse för verksamhet lämnas inte för respektive sektor eller styrelsen som helhet. Däremot lämnas sammanfattad måluppfyllelse för de kommunövergripande strategiska målen.</p> <p>Kvartalsrapportering och delårsrapportering fokuserar på måluppfyllelse för ekonomi på sektor- och kommunövergripande nivå.</p>
	c) Vidtar styrelsen tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten?	<p style="text-align: center;">Röd</p> <p>Prognos per delår var att de kommunövergripande målen uppnås delvis, vilket även blev utfallet för helåret. Styrelsen har inte vidtagit tydliga åtgärder för att nå målen. Utfallet har heller inte förbättrats för helår jämfört med per delår.</p>
	d) Vidtar styrelsen tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	<p style="text-align: center;">Röd</p> <p>Samtliga av styrelsens utskott/sektorer inkl. KS har ett sämre utfall för helår jämfört med prognostiserat per delår.</p> <p>Styrelsen har i samband med delårsrapport per april (29 maj) uppdragit förvaltningarna att inkomma med handlingsplan för budget i balans. Vi har inte noterat att handlingsplan har redovisats till styrelsen.</p> <p>Styrelsen har i samband med delårsrapport per augusti (9 okt) uppdragit samtliga av sina sektorer att inkomma med åtgärdsplan då deras resp. prognostiserade underskott överstiger 1 mnkr. Åtgärderna skulle redovisas vid nästkommande sammanträde. Vi har heller inte noterat att dessa åtgärdsplaner har rapporterats till styrelsen.</p> <p>Åtgärder har ej varit tillräckliga. Styrelsen har heller ej säkerställt att beslutade uppdrag redovisats till styrelsen.</p>

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor	Bedömning	Noteringar
5. Måluppfyllelse	a) När styrelsen uppsatta mål för verksamheten?	Gul Samtliga av de kommunövergripande verksamhetsmässiga målen uppnås delvis. Mål för styrelsens egna verksamhet finns ej, se 3a. Bedömning för 5a baseras på måluppfyllelse för kommunens samlade verksamhet.
	b) När styrelsen uppsatta mål för ekonomin?	Röd I årsredovisning framgår att <i>den sammantagna bedömningen är att god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet varken uppnås för året eller planperioden.</i> Inget av de fem finansiella målen uppnås. Resultat mot driftbudget, helår: <ul style="list-style-type: none">• Kommunstyrelsen = -0,5 mnkr• Sektor stöd och omsorg = -23,5 mnkr• Sektor barn och utbildning = -5,5 mnkr• Sektor teknik och service = -1,4 mnkr• Sektor stab = -4,9 mnkr Bedömning för 5b baseras på måluppfyllelse för kommunens samlade verksamhet.

Granskningsiakttagelser: Ekonomisk förvaltning

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
6. Riktlinjer	a) Har styrelsen formulerat förslag till riktlinjer för god ekonomisk hushållning (GEH)?	Grön	Enligt KL 11:1 ska fullmäktige besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning (GEH) för kommunen. Policy för GEH (och RUR) har fastställts av fullmäktige 2019-04-15 § 34.
7. Budgetförslag	a) Innehåller styrelsens budgetförslag de budgetdelar som anges i lag?	Grön	Budget är förenlig med lag. Budget ska innehålla följande delar: -Resultatbudget = ok -balansbudget = ok -investeringsbudget = ok -kassaflödesbudget = ok -driftbudget = ok
	b) Innehåller styrelsens budgetförslag mål för god ekonomisk hushållning?	Grön	Verksamhetsmässiga mål finns för kommunens verksamhet samt finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, i enlighet med KL 11:6.
8. Mål	a) Omfattar mål för god ekonomisk hushållning den samlade kommunkoncernen?	Gul	<p>Enligt KL 11:1 framgår att "Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§." Vidare anges under KL 11:6 2 st att "Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning."</p> <p>Budgeten innehåller inga tydliga mål för den samlade kommunkoncernen, dock ser vi att bolagen via ägardirektiven omfattas av styrprinciper som vi bedömer utgör mål för god ekonomisk hushållning. Vi kan i sammanhanget dock ej notera att det finns en tydlig styrning för löpande harmonisering mellan målen för bolagen i relation mot fullmäktiges plan. Därav finns en risk att den samlade kommunkoncernen över tid inte omfattas av en sammanhållen målstyrning vilket vi menar att kommunstyrelsen behöver utveckla för framtiden.</p>

Granskningsiakttagelser: Ekonomisk förvaltning

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
9. Budgeterat resultat	a) Är budgeterat resultat för planperioden förenligt med lagstadgat balanskrav?	Grön	Lagstadgat balanskrav innebär att i normalfallet ska intäkterna överstiga kostnaderna. OK. Budgeterat resultat: <ul style="list-style-type: none">• 2024: 2 191 514 kr• 2025: 15 029 514 kr• 2026: 16 626 514 kr
	b) Är budgeterat resultat för planperioden förenligt med fullmäktiges finansiella mål?	Grön	<ul style="list-style-type: none">• Mål om att intäkter ska överstiga kostnader och mål om resultat på minst 2% över planperioden. (Förenligt)• Amorteringar ska öka och vara minst 7 mnkr per år vid planperiodens slut: ökar och blir 7 mnkr 2026. (Förenligt)• Kassalikviditeten ska förbättras över planperioden: Av balansbudget framgår att likviditeten blir varken bättre eller sämre (delvis förenligt) <p>Budgetföljsamhet för planperioden kan vi inte följa, därav utelämnas det finansiella målet i bedömning för fråga 9b.</p>
10. Tidsram	a) Har styrelsen upprättat budgetförslag inom lagstadgad tidsram?	Grön	Enligt KL 11:8 ska styrelsen i normalfallet överlämna budgetförslag till fullmäktige senast 31 okt (undantagsfall 30 november). Styrelsen har, 2023-10-09, lämnat över förslag om Strategisk plan och budget 2024.

Granskningsiakttagelser: Mätetal

Mätetal	Kommunstyrelsen	Genomsnitt Pajala kommun*	Noteringar
Ordinarie ledamöter, antal	11	13	
Beslutande ledamöter per sammanträde	121%	96%	Avser sammanträdena från februari till december, 2023. Vissa sammanträden har styrelsen haft högre deltagande än vad som regleras i reglementet.
Sammanträden, antal	9**	23	
Ärenden per sammanträde, antal	17	16	KS: 152 ärenden totalt / 9 sammanträden = 16,88 ärenden per sammanträde ≈ 17 ärenden per sammanträde.
Genomsnittlig tid per ärende, minuter	23	35	
Tid för justering av protokoll, antal dagar	3	9	

*Inkluderar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, bygg- och miljönämnden samt individnämnden.

** Protokoll som har direktjusterats inkluderas ej i sammanställningen.

[pwc.se](https://www.pwc.se)

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Pajala kommuns förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2023-06-20. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.